

**WYMAGANIA EDUKACYJNE (WARUNKI I SPOSOBY OCENIANIA)
Z WIEDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA KLASY VIII
W PUBLICZNEJ SZKOLE PODSTAWOWEJ W ZARĘBACH
im. Bolesława Chrobrego w Zarębach**

II ETAP EDUKACYJNY: KLASA VIII

Cele ogólne oceniania:

1. Rozpoznanie przez nauczyciela poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań programowych.
2. Informowanie ucznia o poziomie jego osiągnięć edukacyjnych i postępach w tym zakresie.
3. Pomoc uczniowi w samodzielnym planowaniu swojego rozwoju i motywowanie go do dalszej pracy.
4. Dostarczenie rodzicom lub opiekunom informacji o postępach, trudnościach i specjalnych uzdolnieniach ucznia.
5. Umożliwienie nauczycielom doskonalenia organizacji i metod pracy dydaktyczno-wychowawczej.
6. Dostarczenie nauczycielowi informacji zwrotnej na temat efektywności jego nauczania, prawidłowości doboru metod i technik pracy z uczniem.

Przedmiotowy system oceniania uwzględnia:

1. Informacje, jakie umiejętności nabyte na przedmiocie wiedza o społeczeństwie będą podlegały ocenie.
2. Formy i metody sprawdzania wiedzy i umiejętności.
3. Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów.
4. Sposób ustalania oceny śródrocznej i rocznej;
5. Kryteria ocen zawierające wymagania na daną ocenę śródroczną i roczną.
6. Tryb i warunki uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej.
7. Kontrakt między nauczycielem a uczniem.
8. Zakres dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia.
9. Zasady informowania rodziców i uczniów o osiągnięciach uczniów w nauce

Przedmiotem oceniania są:

1. Wiadomości -wiedza przedmiotowa.
2. Postawa ucznia i jego aktywność oraz dyscyplina pracy.

**I. Wymagania edukacyjne niezbędne do otrzymania przez ucznia poszczególnych
śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z zajęć edukacyjnych – Wiedza o
społeczeństwie, wynikających z realizowanego przez siebie programu nauczania Wiedza o
społeczeństwie. Klasa 8 - Piotr Krzesicki, Piotr Kur**

Ogólne kryteria na poszczególne oceny z wiedzy o społeczeństwie:

Stopień **celujący /6/** uzyskuje uczeń, który:

- pracował systematycznie z dużym zaangażowaniem na każdej lekcji i w domu,
- umie hierarchizować i selekcjonować nabytą wiedzę,
- samodzielnie i twórczo rozwija swoje zainteresowania,
- wykonywał wszystkie zadania zaległe, wynikające również z jego ewentualnej absencji,
- wykazywał się inwencją twórczą, nie czekając na inicjatywę nauczyciela,
- biegle posługiwał się zdobytymi wiadomościami w rozwiązywaniu problemów, teoretycznych lub praktycznych z programu nauczania danej klasy,
- umie formułować oryginalne wnioski,
- wykazywał się indywidualną pracą wykraczającą poza realizowany program,
- reprezentował szkołę w konkursach przedmiotowych,
- wykazywał się systematycznością, zdyscyplinowaniem, pracowitością,
- stanowi wzór do naśladowania dla innych; Stopień **bardzo dobry /5/** uzyskuje uczeń, który:
- opanował pełny zakres wiedzy i umiejętności określony programem nauczania wiedzy o społeczeństwie w danej klasie,
- sprawnie posługuje się wiadomościami, rozwiązuje samodzielnie problemy,
- potrafi samodzielnie interpretować i wyjaśniać fakty i zjawiska społeczne,
- posiada uporządkowaną wiedzę na temat problemów społecznych i gospodarczo- politycznych, potrafi zastosować posiadaną wiedzę w ocenie bieżących wydarzeń,
- umiejętnie analizuje teksty źródłowe, umie bronić swoich poglądów, a także potrafi dochodzić do porozumienia w kwestiach spornych,
- wnosi twórczy wkład w realizowane zagadnienia.

Stopień **dobry /4/** uzyskuje uczeń, który:

- potrafi samodzielnie pracować z podręcznikiem, materiałem źródłowym,
- opanował wiadomości umiarkowanie trudne, ale i niezbędne w dalszej nauce,
- samodzielnie podaje istotne informacje, zauważa związki między nimi,

- rozwiązuje typowe problemy z wykorzystaniem informacji z różnych źródeł wiedzy, efektywnie współpracuje w zespole i dość aktywnie pracuje w grupie,
- bierze udział w dyskusjach, wymianie poglądów.
- wykazywał się samodzielnością, sumiennością, samodyscypliną; Stopień **dostateczny /3/** uzyskuje uczeń, który:
  - opanował treści przewidziane w programie nauczania na poziomie podstawowym,
  - rozwiązuje i wykonuje typowe zadania o podstawowym stopniu trudności i niewielkim stopniu złożoności,
  - zna podstawowe pojęcia,
  - posiada znajomość podstawowej wiedzy,
  - próbuje porównywać, selekcjonować i klasyfikować fakty i informacje,
  - wykazuje minimalną aktywność na lekcji,
  - odrabia prace domowe,
  - poprawnie prowadzi zeszyt przedmiotowy.

Stopień **dopuszczający /2/** uzyskuje uczeń, który:

- wykazuje elementarną znajomość pojęć,
- ma duże braki w podstawowych wiadomościach, lecz z pomocą nauczyciela potrafi je nadrobić,
- wykonuje typowe zadania o niewielkim stopniu trudności,
- przejawia gotowość i chęć do przyjmowania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem,
- stara się prowadzić zeszyt przedmiotowy,
- stara się czytać zagadnienia zawarte w podręczniku i wyróżnia fakty najistotniejsze,
- rzadko odrabia zadania domowe.

Stopień **niedostateczny /1/** uzyskuje uczeń, który:

- nie opanował treści koniecznych,
- ma bardzo poważne braki w podstawowych wiadomościach i umiejętnościach, uniemożliwiające dalszą naukę,
- nie przejawia chęci przyswajania nowych wiadomości i współpracy z nauczycielem,
- nie prowadzi systematycznie zeszytu przedmiotowego,
- notorycznie nie odrabia pracy domowej.

Szczegółowe kryteria na poszczególne oceny z wiedzy o społeczeństwie:

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
DZIAŁ I. CZŁOWIEK, GRUPY SPOŁECZNE, RODZINA						

1.	Człowiekiem jestem...	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wymienić czynniki, które kształtują człowieka jako jednostkę. Wie, czym się zajmuje przedmiot wiedza o społeczeństwie. Wie, czym są komunikaty werbalne i niewerbalne. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi podać przykłady nauk humanistycznych. Rozumie zasady kommunikowania się i je stosuje. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia elementy osobowości człowieka. Zna znaczenie słowa asertywność. Wie, jak przygotować samodzielnie prezentację i publicznie ją przedstawić. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wymienić i opisać dziedziny humanistyki, które tworzą wiedzę o społeczeństwie. Opisuje elementy osobowości człowieka i określa, jak wpływają na różnorodność ludzi. Potrafi wskazać zachowania asertywne. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje najważniejsze zasady skutecznego komunikowania się. Potrafi samodzielnie przygotować autoprzentację.
----	-----------------------	---	--	--	--	---

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
2.	Człowiek jako istota społeczna	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze potrzeby człowieka. Wymienia kilka przykładów ról społecznych, które odgrywa. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wskazać przykłady potrzeb pierwotnych – biologicznych oraz wtórnych – psychicznych i społecznych. Wyjaśnia pojęcie socjalizacja. Wie, czym są: interakcja i więzi społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje człowieka jako istotę społeczną i podaje stosowne przykłady. Wymienia różne rodzaje więzi społecznych. Wie, jaką funkcję pełnią role społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje potrzeby ludzkie z uwzględnieniem ich podziału. Wyjaśnia, jaką funkcję pełni społeczeństwo w procesie socjalizacji. Charakteryzuje różne rodzaje więzi społecznych. Potrafi wskazać, jak poszczególne grupy wpływają na odgrywane przez nas role społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje rolę więzi społecznych w budowaniu relacji społecznych. Opisuje człowieka jako istotę społeczną, używając poznanych pojęć.
3.	Zbiorowości i grupy społeczne	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym są zbiorowości społeczne. Wie, czym są normy grupowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym są grupy społeczne. Dokonuje podziału grup społecznych na formalne i nieformalne, pierwotne i wtórne, duże i małe. Wskazuje przyczyny powstawania konfliktów. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna sposoby rozwiązywania konfliktów. Wie, jakimi metodami można osiągnąć kompromis. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje wybrane zbiorowości społeczne. Potrafi określić rolę zbiorowości w życiu społecznym. Charakteryzuje różne sposoby podejmowania decyzji w grupie oraz wskazuje ich dobre i złe strony. Wymienia najważniejsze rodzaje konfliktów. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje różne grupy społeczne, wskazując ich specyficzne cechy. Określa, jaką rolę odgrywają różne grupy społeczne. Wskazuje sposoby rozwiązania prostego konfliktu interpersonalnego na drodze kompromisu.
4.	Rodzina jako najważniejsza grupa społeczna	<ul style="list-style-type: none"> Wie, jaką rolę w społeczeństwie odgrywa rodzina. Potrafi wymienić wartości ważne dla rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje rodzinę jako grupę społeczną. Wie, czym są rodziny dwupokoleniowe i wielopokoleniowe; rozumie, na czym polega rola rodziców i osób starszych. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wymienić akty prawne, które opisują rodzinę. Zna prawa i obowiązki rodziców i dzieci. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia i opisuje podstawowe funkcje pełnione przez rodzinę. Analizuje wartości ważne dla rodziny. Opisuje prawa i obowiązki rodziców i dzieci. Zna współczesne typy rodziny. 	<ul style="list-style-type: none"> Analizuje wpływ, jaki rodzina wywiera na dzieci.
5.	Jak funkcjonują gospodarstwa domowe. Budżet domowy	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi poprawnie określić najważniejsze wydatki i dochody gospodarstwa domowego. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna i rozumie zasady racjonalnego gospodarowania budżetem domowym. Rozumie pojęcie deficytu budżetowego i wie, jak uniknąć deficytu budżetowego. 	<ul style="list-style-type: none"> Umie wyjaśnić rolę i znaczenie gospodarstwa domowego w gospodarce państwa. Potrafi zaplanować i rozpiścić zrównoważony budżet. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia rolę rodziców i osób starszych w rodzinie oraz umie skorzystać z ich doświadczenia pomocnego podczas projektowania budżetu. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, że współdziałanie w planowaniu budżetu jest przejawem postawy obywatelskiej i patriotycznej. Rozwija postawę odpowiedzialności i przedsiębiorczości w codziennym życiu gospodarstwa domowego.

DZIAŁ II. SPOŁECZNOŚĆ SZKOLNA, LOKALNA I REGIONALNA

6.	Samorząd szkolny	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi scharakteryzować klasę szkolną, pozalekcyjne koło zainteresowań. Opisuje życie społeczności szkolnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna strukturę polskiego systemu edukacyjnego. Wskazuje najważniejsze prawa, jakie ma samorząd szkolny. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest samorządność, podaje przykłady rodzajów samorządów. Podaje najważniejsze zasady wyboru samorządu szkolnego. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje, co najmniej kilka ważnych funkcji, które pełni szkoła. Opisuje funkcje szkoły w systemie edukacji. Charakteryzuje strukturę polskiego systemu edukacyjnego. Podaje, jaką rolę w życiu społeczności szkolnej odgrywa samorząd. Charakteryzuje działania samorządu uczniowskiego. 	<ul style="list-style-type: none"> Uzasadnia znaczenie samorządności w państwie. Wyjaśnia, na przykładzie wyborów do organów samorządu szkolnego, stosowanie procedur demokratycznych w życiu szkoły oraz grup, w których uczestniczy.
----	------------------	--	---	--	---	---

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
7.	Prawa i obowiązki ucznia	<ul style="list-style-type: none"> Zna prawa i obowiązki ucznia. Rozpoznaje przypadki łamania praw ucznia w swoim otoczeniu. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna prawa i obowiązki pracowników szkoły. Zna instytucje zajmujące się ochroną praw ucznia. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi wskazać, z jakich aktów prawnych wynikają prawa ucznia. Wymienia akty prawa szkolnego, w których zapisane są jego prawa. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje i opisuje źródła praw ucznia. Potrąfi opisać sytuacje szkolne, w których występują przykłady praw i obowiązków szkolnych. Potrąfi określić w konkretnych przypadkach, jakie prawa ucznia są naruszane. Przedstawia sposoby dochodzenia praw, które zostały naruszone. 	<ul style="list-style-type: none"> Dostrzega zależność między godnością ludzką a prawami ucznia, które mu przysługują.
8.	Planujemy dalszą edukację szkolną i karierę zawodową	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi dokonać oceny swoich umiejętności i zainteresowań zawodowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna perspektywy rynku pracy i umie wskazać branże i zawody przyszłości oraz branże i zawody schyłkowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi przygotować plan kariery edukacyjnej i zawodowej. Rozumie, czym jest rynek pracy i jakie stawia oczekiwania względem pracowników. Umie pracować w grupie podczas dokonywania analizy rynku pracy i planowania kariery zawodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozumie korzyści, jakie przynosi efektywna współpraca oraz zna w praktyce różne formy współpracy w grupie i zespole klasowym. Rozumie, czym jest wolontariat, i jak doświadczenie w nim zdobyte może pomóc w karierze zawodowej. 	<ul style="list-style-type: none"> Rozwija postawę przedsiębiorczą i rozumie jej znaczenie przy wyborze kierunku dalszego kształcenia i wyborze drogi zawodowej. Zna różne typy osobowości i dostrzega, jaki wpływ na wybór zawodu ma określony typ osobowości człowieka.
9.	Moje miejsce na ziemi	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, czym są mała ojczyzna i region. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia czynniki kształtujące odrębność regionalną. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje cechy charakterystyczne regionu, w którym mieszka. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje czynniki kształtujące odrębność lokalną i regionalną. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje swoją małą ojczyznę, uwzględniając więzi lokalne. Wymienia tradycje i obyczaje swojej społeczności regionalnej.
10.	Samorządy terytorialne, lokalne i regionalne	<ul style="list-style-type: none"> Znajduje podstawowe informacje na temat swojej gminy i swojego regionu. Wie jak tworzony jest budżet gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia organy samorządowe wybierane przez obywateli. Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. Wymienia organy wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); powiecie i województwie. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje, w jaki sposób władze centralne mogą wpływać na decyzje władz samorządowych. Wymienia najważniejsze zadania organów samorządowych. Podaje jeden przykład wykorzystywania funduszy unijnych w środowisku lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje kompetencje władz centralnych wobec samorządu. Wskazuje w których urządach można załatwić wybrane sprawy. Przedstawia możliwości załatwienia spraw przez e-urząd. Potrąfi wypełnić wniosek o wydanie dowodu osobistego. Wyjaśnia, czym jest zarząd komisaryczny. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia informacje na temat wydarzeń i postaci historycznych związanych z dziejami lokalnymi i regionalnymi. Przedstawia główne źródła dochodów i wydatków w budżecie gminnym. Znajduje informacje o wykorzystaniu funduszy unijnych w swojej gminie lub swoim regionie.

11.	Obywatele a władze samorządowe. Budżety obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia problemy społeczności lokalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest kapitał społeczny. Wie, czym są młodzieżowe rady miast i gmin. 	<ul style="list-style-type: none"> Próbuje formułować sądy dotyczące problemów społecznych. Potrafi wyjaśnić, czym jest budżet obywatelski. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje różne formy wpływania przez obywateli na decyzje władz samorządowych. Wskazuje przyczyny problemów swojej społeczności lokalnej. Próbuje wskazać sposobnych ich rozwiązania. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia różne rodzaje kapitału społecznego i wskazuje na znaczenie tego zjawiska w procesach gospodarczych. Przedstawia rolę i znaczenie rad młodzieżowych miast i gmin. Zna i opisuje procedury związane z wprowadzeniem budżetu obywatelskiego.
-----	--	--	---	--	---	--

DZIAŁ III. WSPÓLNOTY NARODOWE, ETNICZNE I OBYWATELSKIE

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
12.	Narodowość a obywatelstwo	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi określić czas kiedy ukształtowały się współczesne narody. Podaje, w jaki sposób można nabyć obywatelstwo na prawie ziemi i prawie krwi. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie czym różni się narodowość od obywatelstwa. Potrafi wskazać, który ze sposobów nabywania obywatelstwa obowiązuje w Polsce. 	<ul style="list-style-type: none"> Zna obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia czynniki narodotwórcze. Potrafi opisać więzi obywatelskie i tożsamość narodową. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia genezę współczesnych narodów. Wymienia inne sposoby nabywania obywatelstwa w Polsce. Potrafi opisać, czym jest postawa obywatelska, odnosząc się do obowiązków zapisanych w polskiej konstytucji.
13.	Inni u nas – o mniejszościach narodowych i etnicznych	<ul style="list-style-type: none"> Odróżnia mniejszości narodowe od mniejszości etnicznych. Wskazuje różnice pomiędzy migracją a uchodźstwem. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia mniejszości narodowe i etniczne żyjące obecnie w Polsce. Wyjaśnia, co to jest Polonia. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia prawa przysługujące mniejszościom. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje mniejszości narodowe i etniczne mieszkające w Polsce. Określa miejsca zamieszkania mniejszości w Polsce. Wyjaśnia, dlaczego mniejszościom przysługują odrębne prawa. Przedstawia zjawiska migracji i uchodźstwa we współczesnym świecie. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia grupę posługującą się językiem regionalnym. Wskazuje przyczyny migracji i uchodźstwa. Opisuje w jaki sposób Polacy żyjący za granicą podtrzymują swoją więź z ojczyzną.
14.	Różne oblicza patriotyzmu	<ul style="list-style-type: none"> Wie, co znaczy pojęcie <i>ojczyzna</i>. Wymienia i opisuje polskie symbole narodowe. 	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przekłady zachowań patriotycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia postawy sprzeczne z patriotyzmem. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, odwołując się do różnych przykładów, czym jest patriotyzm. Wskazuje różnice między patriotyzmem a nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje genezę polskich symboli narodowych. Wymienia czynniki, które łączą ludzi z ojczyzną.
15.	Umiejętności i cnoty obywatelskie	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia cnoty obywatelskie. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje cechy dobrego obywatela. 	<ul style="list-style-type: none"> Odwołując się do przykładów współczesnych i historycznych, opisuje wzory postaw obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Określa znaczenie cnót i umiejętności obywatelskich w życiu społecznym. Wymienia umiejętności społeczne. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia różne wzorce działań obywatelskich. Opisuje różne formy aktywności społecznej.
16.	Działania organizacji pozarządowych	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje, czym jest społeczeństwo obywatelskie. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje, jak można aktywnie uczestniczyć w życiu publicznym i obywatelskim. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje działania, które podejmuje społeczeństwo obywatelskie. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze cechy społeczeństwa obywatelskiego. Opisuje aktywność społeczną Polaków. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje, jak powstawała idea społeczeństwa obywatelskiego. Wskazuje potrzeby społeczne, które realizuje społeczeństwo obywatelskie.

17.	Aktywność obywatelska młodych	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia na czym polega wolontariat. Wie czym są organizacje pożytku publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przykłady organizacji i akcji społecznych skupiających młodych ludzi. Wymienia ich najważniejsze cele. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje różne możliwości działań społecznych, które mogą podejmować osoby młode. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje różne formy wolontariatu. Opisuje różnorodne formy działalności młodych osób. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia jak można realizować konstytucyjną zasadę pomocniczości. Dokonyuje oceny działań społecznych adresowanych do młodych osób.
18.	Zachowania etyczne w działaniach obywatelskich	<ul style="list-style-type: none"> Wie czym jest etyka. Wymienia przykłady łamania zasad etycznych w życiu publicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia cechy etyki zawodowej. Wskazuje negatywne skutki nieprzestrzegania zasad etycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi wyjaśnić pojęcia: <i>mobbing</i>, <i>lobbying</i>, <i>nepotyzm</i>, <i>korupcja</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Uzasadnia konieczność stosowania zasad etyki w różnych dziedzinach społecznych. Opisuje negatywne zjawiska które wywołane są niestosowaniem zasad etycznych. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje wybrane cechy etyki zawodowej. Opisuje naruszanie zasad etycznych i wskazuje przyczyny takich zachowań.

dział IV. USTRÓJ DEMOKRATYCZNY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
19.	Państwo i jego funkcje	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest państwo. Zna najważniejsze cechy państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia podstawowe funkcje państwa. Wskazuje wewnętrzne i zewnętrzne funkcje państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi podać przykłady, jak państwo realizuje swoje zadania. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje elementy tworzące państwa. Opisuje najważniejsze cechy państwa. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje funkcje państwa. Opisuje zadania, które powinno realizować państwo.
20.	Fundamentalne zasady demokracji	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi określić, gdzie i kiedy narodziła się idea demokracji. Wie, czym jest demokracja bezpośrednia i demokracja pośrednia (przedstawicielska). 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze zasady demokracji. Wie, czym jest referendum. Potrąfi podać przykłady spraw, które mogą być poddawane pod referendum. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia zasadę trójpodziału władzy. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje, czym jest demokracja pośrednia i bezpośrednia, podaje przykłady stosowania tych zasad. Potrąfi uzasadnić konieczność ochrony praw mniejszości w demokracji. Podaje zasady organizacji referendum. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje zasady demokratyczne. Wymienia ważne referenda krajowe i lokalne.
21.	Konstytucja jako najważniejszy akt prawny	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest konstytucjonalizm. Wie, czym jest preambuła. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze szczególne cechy konstytucji. Wie, czym jest i dlaczego został powołany Trybunał Konstytucyjny. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze zasady ustrojowe zapisane w konstytucji. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje szczególne cechy konstytucji. Analizuje teść preambuły <i>Konstytucji RP</i> i wskazuje najważniejsze wartości do, których się odwołuje. Podaje przykłady spraw, którymi może zająć się Trybunał Konstytucyjny. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia historię konstytucjonalizmu. Potrąfi wskazać dział konstytucji, w którym opisane są poszczególne kwestie. Opisuje działanie Trybunału Konstytucyjnego.
22.	Partie polityczne	<ul style="list-style-type: none"> Wie czym jest zasada pluralizmu politycznego. Potrąfi wskazać różnice pomiędzy partią polityczną a inną organizacją społeczną. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi opisać system monopartyjny, dwupartyjny i wielopartyjny. Wyjaśnia pojęcie koalicji rządowej. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi podzielić partie zasiadające w sejmie, wskazując partie prawicowe centrowe i lewicowe. Wyjaśnia pojęcie opozycja. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia funkcje partii politycznych. Potrąfi wskazać różnice pomiędzy różnymi systemami partyjnymi. Wymienia najważniejszy cele partii prawicowych, centrowych i lewicowych. 	<ul style="list-style-type: none"> Ocenia różne systemy polityczne. Wyjaśnia, dlaczego istnieje konkurencja pomiędzy partiami politycznymi.
23.	Jak działa demokracja przedstawicielska: sejm i senat	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia pojęcie demokracji przedstawicielskiej. Wymienia cechy demokratycznych wyborów. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest czynne i bierne prawo wyborcze. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze instytucje sejm i senatu. Potrąfi wymienić kilka kompetencji sejm i senatu. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, dlaczego wybory są elementem demokracji pośredniej, czyli przedstawicielskiej. Opisuje cechy demokratycznych wyborów. Opisuje wskazaną funkcję parlamentu. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrąfi podać przykłady sytuacji, gdy prawa wyborcze mogą być ograniczone. Opisuje, jak działa polski parlament.

24.	Władza wykonawcza: Prezydent RP i Rada Ministrów	<ul style="list-style-type: none"> • Wie, czym jest republikańska forma rządów. • Potrafi wskazać, kto sprawuje w Polsce władzę wykonawczą. 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi określić, kto wchodzi w skład rządu. • Wie, jak są przeprowadzane w Polsce wybory prezydenckie. • Odszukuje i opracowuje informację o prezydentach wybranych w wyborach bezpośrednich. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podaje imiona i nazwiska urzędującego prezesa i wiceprezesów Rady Ministrów. • Wymienia prezydentów RP wybranych w wyborach bezpośrednich. • Podaje przykłady kompetencji prezydenta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Odwołując do zasady dobra wspólnego, wyjaśnia, czym jest republikańska forma rządów. • Wie, kto może kandydować na urząd Prezydenta RP. • Wyjaśnia, jak wyłaniany jest rząd. • Potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>rząd większościowy</i> i <i>rząd mniejszościowy</i>. • Przedstawia kompetencje Rady Ministrów. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wie, na czym polega dualizm władzy wykonawczej w RP. • Podaje przykłady najważniejszych uprawnień prezydenta. • Potrafi, korzystając z różnych źródeł, opisać działania obecnie urzędującego prezydenta. • Potrafi wskazać decyzje rządu, które miały wpływ na indywidualne życie swoje lub swojej rodziny.
-----	--	--	--	---	--	---

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
25.	Władza sądowa	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjaśnia zasadę państwa prawa. • Przedstawia podział władzy sądowej na sądy powszechne, wojskowe, administracyjne i trybunały. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zan strukturę sądownictwa powszechnego. • Wie w jakich sprawach orzeka sąd rejonowy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wyjaśnia zasady: niezależności, niezawisłości oraz dwuinstancyjności. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wie, czym zajmują się sądy powszechne, wojskowe administracyjne i trybunały. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podaje przykłady naruszenia zasad państwa prawa. • Wyjaśnia najważniejsze zasady określające działalność władzy sądowej. • Opisuje, jak działają organy wymiaru sprawiedliwości.

DZIAŁ V. ŚWIAT, EUROPA

26.	Organizacje międzynarodowe	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia kilka kierunków polskiej polityki zagranicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia cele i przejawy działania Organizacji Narodów Zjednoczonych. • Wskazuje cele i różne formy działalności Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia państwa należące do NATO. • Przedstawia działalność Polski w ONZ, Unii Europejskiej i NATO. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opisuje najważniejsze kierunki polityki zagranicznej: suwerenność, współpraca w organizacjach międzynarodowych, polityka regionalna, polityka wschodnia. • Określa okoliczności powstania ONZ i NATO. • Opisuje najważniejsze organy NATO i ONZ. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia przykłady misji wojskowych ONZ i NATO. • Wymienia i opisuje organizacje wyspecjalizowane działające w ramach ONZ.
27.	Cele i zasady działania Unii Europejskiej	<ul style="list-style-type: none"> • Wskazuje przyczyny powstania Unii Europejskiej. • Znajduje informacje o życiorysie politycznym Ojców Europy. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia ogólne cele UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi wymienić państwa członkowskie UE. • Wymienia najważniejsze instytucje UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia Ojców Europy i wskazuje z jakich krajów pochodzili. • Wskazuje pięć najważniejszych wydarzeń związanych z powstaniem UE, uzasadnia swój wybór. 	<ul style="list-style-type: none"> • Na podstawie szczegółowych celów wskazuje główne kierunki rozwoju UE do 2020 roku. • Zna skład i zadania najważniejszych instytucji UE.
28.	We wspólnej Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi wymienić korzyści z polskiego członkostwa w UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia osoby z Polski, które pełnią ważne funkcje w instytucjach unijnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wymienia podstawowe prawa obywateli Unii Europejskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Opisuje, jakie funkcje pełnią Polacy w instytucjach europejskich. • Opisuje korzyści z członkostwa w UE dla gospodarki oraz społeczeństwa, ze szczególnym uwzględnieniem ludzi młodych. • Podaje przykłady programów finansowanych z UE. 	<ul style="list-style-type: none"> • Potrafi podać liczbę polskich eurodeputowanych. • Opisuje, jak prawa obywatela UE wpływają na życie obywateli państw członkowskich.

29.	Problemy współczesnego świata	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia, czym jest zjawisko globalizacji. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia pojęcia: <i>fundamentalizm religijny</i> i <i>terroryzm</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia problemy ekonomiczne i demograficzne świata. Wymienia problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. 	<ul style="list-style-type: none"> Charakteryzuje problemy ekonomiczne i demograficzne współczesnego świata. Znajduje i opracowuje informacje o konfliktach toczących się na świecie. Charakteryzuje problemy związane ze środowiskiem naturalnym i chorobami. Opisuje zjawisko terroryzmu. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje globalizację w różnych aspektach. Przedstawia propozycje działań w kierunku rozwiązania problemów współczesnego świata.
-----	-------------------------------	---	---	---	---	--

DZIAŁ VI. PRAWA CZŁOWIEKA, NIELETNI WOBEC PRAWA

Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
30.	Jak kształtowały się prawa człowieka	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje, z czego wynikają prawa człowieka. Uzasadnia, dlaczego prawa człowieka są niezbywalne. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje źródła ludzkiej godności. Wymienia najważniejsze cechy praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> Omawia cechy praw człowieka. Wymienia najważniejsze dokumenty, które tworzą międzynarodowy system ochrony praw człowieka. Wie, kiedy powstała <i>Powszechna Deklaracja Praw Człowieka</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest prawo naturalne i określa jego wpływ na rozwój idei praw człowieka. Charakteryzuje pojęcie godności, rozróżniając godność osobową człowieka od godności osobistej. Na podstawie preambuły <i>Powszechny Deklaracji Praw Człowieka</i> analizuje jej najważniejsze treści. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia najważniejsze wydarzenia związane z rozwojem idei praw człowieka. Wymienia najważniejsze zadania międzynarodowego systemu ochrony praw człowieka.
31.	Prawa człowieka zapisane w <i>Konstytucji RP</i>	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia prawa i wolności osobiste, które są ważne dla młodych osób. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, jak pojęcia: <i>wolności</i> i <i>prawa</i> charakteryzowane są w <i>Konstytucji RP</i>. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia ogólne zasady dotyczące praw i wolności zapisanych w polskiej konstytucji. Wymienia różne formy uczestniczenia obywateli w życiu publicznym. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje na różnice pomiędzy prawami a wolnościami. Potrafi wskazać granice wolności i zakres praw gwarantowany przez państwo. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wymienić i scharakteryzować wybrane prawa osobiste i polityczne zapisane w <i>Konstytucji RP</i>. Wie, czym jest ludowa inicjatywa ustawodawcza.
32.	Ochrona praw człowieka	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia różne systemy ochrony praw człowieka. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, jaką rolę w ochronie praw człowieka pełni Rzecznik Praw Obywatelskich. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze elementy systemu praw człowieka w Polsce. Wymienia organizacje pozarządowe działające na rzecz ochrony praw człowieka. Wymienia działania UNICEF na rzecz praw dzieci. Opisuje działania Rzecznika Praw Dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje najważniejsze funkcje Rzecznika Praw Obywatelskich. Opisuje działania organizacji pozarządowych na rzecz ochrony praw człowieka. Opisuje wybrane prawa zapisane w <i>Konwencji o prawach dziecka</i>. Podaje przykłady naruszania praw dziecka. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi przedstawić sposób złożenia wniosku do RPO. Wskazuje sytuacje, które uprawniają do podejmowania interwencji przez Rzecznika Praw Dziecka. Wymienia instytucje, które zajmują się ochroną praw człowieka w systemie uniwersalnym, regionalnym i krajowym.
33.	Uprawnienia policji i służb porządkowych	<ul style="list-style-type: none"> Zna najważniejsze zadania policji i służb porządkowych. Wie, na czym polega przymus bezpośredni. 	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przykłady środków przymusu bezpośredniego. Wymienia podstawowe rodzaje przemocy. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje sytuacje, gdy służby porządkowe mogą użyć przymusu bezpośredniego. 	<ul style="list-style-type: none"> Podaje przykłady sytuacji, w których policja może korzystać ze swoich uprawnień. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi określić, jak należy się zachować w sytuacjach, gdy mamy do czynienia z przemocą.

34.	Młodzi ludzie w kontakcie z prawem	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje, czym jest przemoc rówieśnicza. Wskazuje, które rodzaje przemocy rówieśniczej są zaliczane do przestępstw, a które – do wykroczeń. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi wymienić różne typy przestępstw. Wie, jaki sąd rozpatruje sprawy nieletnich. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia prawa, które przysługują nieletniemu, który został zatrzymany przez policję. 	<ul style="list-style-type: none"> Wskazuje różnice pomiędzy wykroczeniem, występkiem a zbrodnią. Wymienia środki, które może zastosować sąd wobec nieletniego. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje, na jakich zasadach nieletni odpowiadają za czyny karalne w zależności od wieku. Wskazuje sytuacje, w których zatrzymanego nieletniego należy natychmiast zwolnić.
DZIAŁ VII. W ŚWIECIE MEDIÓW I INFORMACJI						
35.	Media we współczesnym świecie	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym są środki masowego przekazu. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia różne rodzaje mediów, dzieląc je na: pisane, audiowizualne i interaktywne. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia funkcje mediów. Wyjaśnia pojęcie czwartej władzy. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje różne rodzaje mediów. Wyjaśnia, dlaczego media są nazywane czwartą władzą. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje różne funkcje mediów. Opisuje, jaką rolę odgrywają media we współczesnym społeczeństwie. Wyjaśnia pojęcie <i>public relations</i>.
Nr lekcji	Temat lekcji	Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
36.	Jak korzystać ze środków masowego przekazu	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia i opisuje umiejętności, które umożliwią swobodne poruszanie się wśród natłoku informacji. Odnajduje w mediach informacje na wskazany temat, analizuje je. 	<ul style="list-style-type: none"> Wyjaśnia pojęcia: <i>społeczeństwo informacyjne</i> i <i>globalna wioska</i>. Wie dlaczego dziennikarstwo jest zawodem zaufania publicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia zachowania etyczne w mediach elektronicznych. Odróżnia fakty od komentarzy. 	<ul style="list-style-type: none"> Uzasadnia, czy społeczeństwo polskie jest społeczeństwem wiedzy. Wymienia i opisuje zjawiska utrudniające przepływ informacji w sieci. Wymienia i opisuje zasady etyki dziennikarskiej. 	<ul style="list-style-type: none"> Opisuje wpływ mediów na zjawisko globalizacji. Wyjaśnia, dlaczego nie należy mieszać faktów z komentarzami i opiniami.
37.	Informacja i przekaz na wagę złota	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze funkcje reklamy. 	<ul style="list-style-type: none"> Wie, czym jest reklama społeczna. Odszukuje w internecie komunikaty z badań opinii publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia różne techniki manipulacji stosowane w reklamach. Wie, na czym polega znaczenie badania opinii publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Krytycznie analizuje wybrany przekaz reklamowy. Odczytuje i interpretuje wyniki sondaży opinii publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> Przedstawia krótko dzieje reklamy. Wymienia i analizuje różne reklamy społeczne.
38.	Cyberprzestrzeń – korzyści i zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> Wie czym jest cyberprzestrzeń. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia zasady bezpieczeństwa w sieci. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia zagrożenia i korzyści wynikające z korzystania z cyberprzestrzeni. Wymienia najważniejsze rodzaje szkodliwych programów, które stanowią zagrożenie dla uczestników cyberprzestrzeni. 	<ul style="list-style-type: none"> Wymienia najważniejsze funkcje cyberprzestrzeni. Zan zasady, jakie należy stosować aby uchronić się przed szkodliwym oprogramowaniem. 	<ul style="list-style-type: none"> Potrafi uzasadnić, że cyberprzestrzeń to miejsce służące swobodnemu przekazywaniu idei i informacji.

Sposób informowania uczniów o ocenach i osiągnięciach:

W czasie pierwszych lekcji nauczyciel zapoznaje uczniów z treściami podstawy programowej oraz z wymaganiami edukacyjnymi z danego przedmiotu. Każdorazowo po wykonaniu przydzielonego zadania oraz w czasie omawiania prac kontrolnych uczniowie uzyskują informacje o uzyskanej ocenie. Po zapoznaniu się z ocenioną przez nauczyciela pracą, uczniowie mogą prosić o dodatkowe wyjaśnienia, jeśli cokolwiek jest dla nich niejasne. W uzasadnionych sytuacjach, nauczyciel weryfikuje ocenę zgodnie z ustalonymi kryteriami. Pozostałe kwestie związane z informowaniem

uczniów o ocenach, mają charakter indywidualnej umowy, zawartej między uczniem a nauczycielem.

Sposób informowania rodziców/prawnych opiekunów:

1. Nauczyciel/wychowawca na pierwszym zebraniu informuje rodziców/prawnych opiekunów o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego programu nauczania oraz sposobach sprawdzania i oceniania osiągnięć edukacyjnych uczniów.
2. Informacje o ocenach cząstkowych oraz o przewidywanych ocenach klasyfikacyjnych śródrocznych i rocznych przekazuje wychowawca klasy na zebraniu ogólnym z rodzicami/prawnymi opiekunami na podstawie zapisu w dzienniku. Informacje takie można uzyskać także w czasie indywidualnych konsultacji (zgodnie z harmonogramem szkoły). Wtedy też możliwe jest udostępnienie rodzicom/prawnym opiekunom prac pisemnych uczniów i innych ocenionych form prac uczniów oraz wgląd do dziennika. Informacja może mieć formę ustną i pisemną. Dopuszczalne są również inne formy przekazania informacji o osiągnięciach ucznia, uzgodnione między rodzicem a nauczycielem.

Sposób ustalenia oceny śródrocznej i rocznej:

1. Ocena klasyfikacyjna nie jest średnią arytmetyczną otrzymanych ocen. Przy ustaleniu oceny śródrocznej i rocznej nauczyciel bierze pod uwagę stopnie ucznia z poszczególnych obszarów, według następującej kolejności:
  - a) sprawdziany, prace klasowe, testy,
  - b) kartkówki i odpowiedzi ustne,
  - c) prace domowe i aktywność na lekcjach,
2. Uczeń może być nieklasyfikowany, z powodu nieobecności na zajęciach edukacyjnych przekraczającej połowę czasu przeznaczanego na te zajęcia w szkolnym planie edukacji.

II Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów:

Formy sprawdzania wiedzy i umiejętności:

- wypowiedzi ustne:
  - dyskusje,
  - przemówienia, prezentacje,
  - debaty z wykorzystaniem argumentowania, syntezy, analizy, wnioskowania, komentarzy;
- ocena wykonania i zaprezentowania projektu uczniowskiego;
- prace pisemne w klasie:
  - kartkówka – do 15 minut, materiał 1-3lekcji, niezapowiedziana,
  - sprawdzian – czas trwania 45min, materiał z 3–5 lekcji, zapowiedziany tydzień wcześniej i potwierdzony wpisem do dziennika,

- praca klasowa – obejmująca większą partię materiału, zapowiedziana tydzień wcześniej i potwierdzona wpisem do dziennika,
- testy różnego typu – zadania: otwarte, zamknięte, problemowe, wielokrotnego wyboru, sprawdzające znajomość materiału nauczania etapami,
- prace domowe: uczeń może wykonywać na komputerze, w zeszycie lub w innej formie. Błędnie wykonana praca domowa jest dla nauczyciela sygnałem mówiącym o konieczności wprowadzenia dodatkowych ćwiczeń utrwalających umiejętności i nie może być oceniona negatywnie. Przy wystawianiu oceny za pracę domową nauczyciel bierze pod uwagę samodzielność, poprawność i estetykę wykonania. Niewykonanie pracy domowej zostaje odnotowane przez nauczyciela w dzienniku lekcyjnym znakiem „-„. Uzyskanie 3 minusów równoznaczne jest z uzyskaniem przez ucznia oceny niedostatecznej.
- własna twórczość, np. przygotowanie przemówienia, wywiadu, projektu,
- indywidualne lub zespołowe opracowanie referatu,
- prowadzenie prac badawczych i opracowanie ich wyników,
- opracowanie informacji dotyczących bieżących zagadnień z różnych sfer życia społecznego,
- przygotowanie pod kierunkiem nauczyciela zajęć tematycznych oraz ćwiczeń;
- aktywność podczas lekcji:
- praca w grupie (organizacja pracy grupy, zaangażowanie, efekty pracy),
- aktywna praca indywidualna poprzez prezentację referatów, projektów itp.;
- udział w konkursach przedmiotowych i projektach angażujących całą społeczność szkolną.

Punkty uzyskane ze sprawdzianów, prac klasowych, testów i kartkówek, przeliczane są na stopnie według następującej skali:

- 100% - celujący (6)
- 91%-99% - bardzo dobry (5)
- 71%-90% - dobry (4)
- 51%-70% - dostateczny (3)
- 31%-50% - dopuszczający (2)
- 0%-30% - niedostateczny (1)

Sposoby poprawiania sprawdzianów, prac klasowych i testów:

- a) Uczeń ma możliwość poprawienia ocen ze sprawdzianów, prac klasowych i testów w ciągu 2 tygodni po oddaniu pracy w wyznaczonym wolnym czasie ucznia i nauczyciela,
- b) Uczeń nieobecny na sprawdzianie, pracy klasowej czy teście z powodu uzasadnionej nieobecności zobowiązany jest do napisania ich w terminie uzgodnionym z nauczycielem,

- c) Uczeń poprawia tylko raz sprawdzian, pracę klasową czy test, a do dziennika wstawiane są obie oceny.

Sprawdzane i oceniane sprawdziany, prace klasowe, testy oraz inna dokumentacja dotycząca oceniania może być udostępniona uczniowi lub jego rodzicom/prawnym opiekunom do końca danego roku szkolnego.

Zasady przygotowania się do zajęć oraz poprawiania ocen:

1. Każdy uczeń ma prawo do poprawy ocen cząstkowych – w terminie uzgodnionym z nauczycielem.
2. W razie nieobecności na zajęciach, uczeń ma obowiązek nadrobić zaległości w terminie uzgodnionym z nauczycielem (termin ten zależy od czasu trwania nieobecności).
3. Uczeń ma prawo do dwukrotnego w ciągu semestru zgłoszenia nieprzygotowania się do lekcji, np.
  - a) Brak pracy domowej lub brak książki czy zeszytu lub brak potrzebnych pomocy;
  - b) Jedna „niegotowość” do odpowiedzi z 3 ostatnich lekcji (nieprzygotowanie nie dotyczy zapowiedzianych prac klasowych, testów, sprawdzianów oraz kartkówek).

1. Za każdy brak pracy domowej czy brak pomocy (np. podręcznik, zeszyt ćwiczeń, praca wytwórcza) czy brak odpowiedzi na pytanie nauczyciela, uczeń otrzymuje punkty ujemne (-)”.
Natomiast po wykorzystaniu limitu, czyli za 3 –cim razem „nieprzygotowaniem” do lekcji, uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.

2. Każde nieprzygotowanie uczeń powinien zgłosić przed rozpoczęciem lekcji (najpóźniej po sprawdzeniu listy obecności).

Częstotliwość oceniania:

- a) Sprawdzian, praca klasowa lub test – minimum 1 ocena w semestrze,
- b) Odpowiedź ustna – minimum 1 ocena w semestrze,
- c) Praca domowa – 1-2 oceny w semestrze, w zależności od potrzeb,
- d) Ćwiczenia praktyczne lub prace wytwórcze – minimum 2-3 oceny w semestrze, w zależności od potrzeb,
- e) Zeszyt przedmiotowy – minimum 1 ocena w semestrze,
- f) Aktywność na zajęciach – minimum 1-2 oceny w semestrze.

Sposoby oceniania:

- 1) Ocena   2)

Plusy/minusy,

- 3) Pochwała.

Skala ocen:

1. Ocena celująca – 6
2. Ocena bardzo dobra – 5,
3. Ocena dobra – 4,
4. Ocena dostateczna – 3,
5. Ocena dopuszczająca – 2,
6. Ocena niedostateczna – 1.

III. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana rocznej oceny klasyfikacyjnej z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych:

1. Jeżeli uczeń lub jego rodzice nie zgadzają się z przewidywaną roczną oceną klasyfikacyjną z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych, z którą zostali zapoznani przez wychowawcę klasy w terminie 10 dni przed rocznym zebraniem klasyfikacyjnym rady pedagogicznej na spotkaniu z rodzicami, to zgłaszają swoje zastrzeżenia do dyrektora szkoły w formie pisemnej (podanie, wnioski) w terminie 2 dni roboczych od dnia zapoznania z propozycją oceny;
2. Dyrektor szkoły następnego dnia informuje na piśmie ucznia lub jego rodziców o wyznaczonym dniu, w którym odbędzie się pisemne i ustne sprawdzenie umiejętności i wiedzy ucznia w zakresie danych zajęć obowiązkowych i dodatkowych;
3. Sprawdzenie poziomu wiedzy i umiejętności ucznia po wyrażeniu niezgody ucznia lub jego rodziców z przewidywaną roczną oceną klasyfikacyjną z obowiązkowych i dodatkowych zajęć edukacyjnych odbywa się w części pisemnej i w części ustnej z każdego z przedmiotów, dla których uczeń lub jego rodzice nie zgadzają się z przewidywaną roczną oceną klasyfikacyjną, w terminie 4 dni roboczych od zgłoszenia zastrzeżeń ucznia lub jego rodziców;
- 4) Sprawdzenie wiedzy i umiejętności ucznia przeprowadza nauczyciel danych zajęć edukacyjnych w obecności wskazanego przez dyrektora szkoły nauczyciela takich samych lub pokrewnych zajęć edukacyjnych;
- 5) Z przeprowadzonych czynności sprawdzających sporządza się protokół (oddzielny dla każdego przedmiotu z zajęć obowiązkowych i dodatkowych), który zawiera: imiona i nazwiska nauczycieli, którzy przeprowadzili czynności sprawdzające; termin tych czynności; zadania sprawdzające; wynik czynności sprawdzających oraz ustaloną ostateczną ocenę; podpisy nauczycieli, którzy przeprowadzili czynności sprawdzające; pisemny wniosek ucznia lub jego rodziców oraz protokół z przeprowadzonych czynności sprawdzających znajduje się w dokumentacji szkoły.

Dostosowanie wymagań edukacyjnych:

1. W stosunku do uczniów, u których stwierdzono deficyty rozwojowe i choroby uniemożliwiające sprostanie wymaganiom programowym, potwierdzone opinią lub orzeczeniem poradni psychologiczno-pedagogicznej albo opinią lekarza specjalisty, nauczyciel jest zobowiązany dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia i opracować w zespole indywidualny plan pracy z uczniem o specyficznych potrzebach edukacyjnych (zgodnie z obowiązującą w szkole procedurą). Wymagania te są określone w odrębnej dokumentacji.

W ocenianiu uczniów z różnymi dysfunkcjami uwzględniać należy zalecenia poradni, m.in:

- a) wydłużenie czasu pisania sprawdzianów, prac klasowych oraz testów, wykonywania ćwiczeń praktycznych oraz odpowiedzi ustnych.
- b) Możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenianie ich wykonania etapami.
- c) Konieczność odczytania poleceń przekazywanych innym uczniom w formie pisemnej,
- d) Branie pod uwagę poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia, a nie jego walorów estetycznych,
- e) Możliwość (za zgodą ucznia) zmiany pracy pisemnej (praca klasowa, sprawdzian, test) na odpowiedź ustną,
- f) Podczas odpowiedzi ustnych zastąpienie pytań złożonych większą ilością prostych,
- g) Możliwość udzielenia pomocy w przygotowaniu pracy dodatkowej,
- h) Brać pod uwagę stosunek ucznia do przedmiotu, jego chęci, wysiłek, przygotowanie do zajęć w materiały, niezbędne pomoce itp.

1. Punkty uzyskane ze sprawdzianów, prac klasowych, testów i kartkówek przez uczniów objętych pomocą psychologiczno – pedagogiczną, są dostosowane do ich potrzeb.

Uczniowie z dysleksją i dysortografią:

Słaba technika i tempo czytania, rzutują na ogólne zrozumienie poleceń wobec czego nauczyciel:

- Wydłuża czas przeznaczony na przyswojenie modułów tematycznych,
- Wydłuża czas na udzielenie odpowiedzi ustnych,
- Pozwala pisać sprawdzian w czasie dłuższym od pozostałych uczniów,
- Dodatkowo wyjaśnia i nakierowuje na prawidłowy tok myślenia,
- W indywidualnych, uzasadnionych przypadkach dopuszcza się, by na sprawdzianie uczeń wybrał sobie z gotowego zestawu połowę zadań (te które są dla niego najłatwiejsze),
- Nauczyciel wydłuża uczniowi z dysfunkcjami czas potrzebny na poprawę oceny ze sprawdzianu,
- Dopuszcza się możliwość ustnego odpytywania podczas konsultacji indywidualnych.

Sposoby dokumentowania osiągnięć uczniów:

1. Wszystkie oceny cząstkowe oraz klasyfikacyjne śródroczne i roczne są odnotowywane w dzienniku lekcyjnym. Oceny cząstkowe mogą być również odnotowane w zeszyte przedmiotowym ucznia lub na wydłużonej pracy wytwórczej.
2. Dokumentowanie innych działań ucznia może przebiegać w sposób ustalony z uczniami.
3. Sprawdziany, prace klasowe oraz testy są przechowywane przez nauczyciela do końca roku szkolnego, udostępnione do wglądu rodzicom/prawnym opiekunom ucznia przez n-la przedmiotu.
4. Wytwory działań uczniów mogą być prezentowane w formie wystaw klasowych lub szkolnych bądź w postaci prezentacji multimedialnej.
5. Dyplomy lub inne nagrody, uzyskane w konkursach szkolnych i poza szkolnych, wręczane są na apelach szkolnych lub prezentowane w innej formie (np. na stronie internetowej szkoły), a także mogą wzbogacić kronikę szkoły.